

Stärk inre marknaden för att öka EU:s konkurrenskraft: policyrekommendationer för 2024–2029

Sammanfattning

Under nästa år tillträder ett nytt Europaparlament och en ny EU-kommission. Inför det har vi tagit fram policyrekommendationer med vilka åtgärder vi ser att Sverige och EU behöver vidta för att stärka den inre marknaden, världens största integrerade marknad, och därigenom öka EU:s långsiktiga konkurrenskraft och produktivitet under de kommande åren.

Övergripande kan sägas att den inre marknaden bygger på tanken om **en gemensam lagstiftningsram med tydliga, förutsägbara och harmoniserade regler** som gör EU till en konkurrenskraftig och attraktiv plats att verka på för våra medborgare, företag och investerare. Under de senaste åren har förutsättningarna förändrats bl.a. genom kriget i Europa, kriser, geopolitiska spänningar samt ökade särregleringar och regelbörda. Det har bidragit till fler handelshinder och en alltmer fragmentiserad inre marknad.

För att öka EU:s konkurrenskraft framåt behöver den inre marknadens funktion, dess regelverk och verktyg, värnas och stärkas genom att **ta krafttag mot nya och befintliga handelshinder och stärka inre marknadsfunktionerna**. Många hinder är redan identifierade och åtgärder framtagna men hemläxan behöver göras. Det krävs framför allt ett förnyat politiskt åtagande och gemensamt engagemang av Europaparlamentet, kommissionen och medlemsstaterna för att komma vidare.

Några av våra rekommendationer:

Ett nytt politiskt åtagande: inre marknadens funktion en huvudprioritet

- **Prioritera att stärka den inre marknadens funktion i den Strategiska agendan** för 2024–2029.
- **Ta fram en ambitiös strategi för den inre marknaden** med ett uttalat syfte att riva handelshinder för företag och medborgare. Detta kan ske genom en mer effektiv efterlevnad av befintlig lagstiftning, att hindra att nya hinder tillkommer samt en förbättrad samordning av de funktioner som redan finns.

Krafttag mot nya och befintliga handelshinder

- Värna den inre marknadslagstiftning som redan är på plats genom **mer effektiv efterlevnad och att aktivt undvika att särreglera.**
- **Stärk samarbetet mellan arbetet med handelshinder på den inre marknaden och regelförbättringsarbetet** både på EU- nivån och nationellt.
- Säkerställ att alla delar i det **interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning (IIA) efterföljs bättre** inte minst vad gäller bättre beslutsunderlag genom konsekvensutredningar av *alla* tre institutioner.
- **Inrätta inre marknadskontor i varje medlemsland genom en EU-förordning** för att stärka medlemsstaternas arbete med efterlevnad.
- **Reglera Solvit i en bindande rättsakt på EU nivå** för att garantera ett Solvit center i varje medlemsland.

Stärk varurörligheten

- **Stärk det befintliga anmälningsförfarandet för varor.**
- Fortsätt det påbörjade fördjupade **projektet om ömsesidigt erkännande.**

Se över standardiseringssystemet

- Ta ställning till **om och hur det europeiska standardiseringssystemet ska reformeras** med hänsyn till utvecklingen som annars på längre sikt kan skada europeisk konkurrenskraft.
- **Se över framtagandet av lagstiftning och standarder för digitala varor.**

Prioritera fri rörlighet för tjänster och yrken

- **Ta fram en handlingsplan för tjänstesektorn med konkreta åtgärder.** Fokus bör ligga på att möta behovet av kompetens, genom att minska reglerade yrken, riva handelshinder och utöka information till företag och medborgare.
- Undersöka om kodifieringen av **proportionalitetstestet kan utvidgats och bli ett enhetligt rättsligt ramverk** för fler delar av tjänstesektorn än yrken.
- Fokusera fortsatt på att **minska antalet reglerade yrken.**
- **Undersöka fler vägar till automatiskt erkännande**, exempelvis genom gemensamma utbildningsprinciper.

Prioritera ökad personrörlighet

- **Tillgodose behovet av digitala instrument** för ökad personrörlighet.
- **Återintroducera en servicefunktion för information och rådgivning.**

Utvidgningen

- **Sätt den inre marknaden i centrum för utvidgningsprocessen genom en gradvis integrering.**

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	<i>Den inre marknaden är motorn för EU:s långsiktiga konkurrenskraft, resiliens och framtida utvidgning</i>	5
2	Ett nytt politiskt åtagande – den inre marknaden som huvudprioritet	7
3	Krafttag mot nya och befintliga handelshinder: mer resurser, bättre beslutsunderlag, uppföljning och samordning	9
4	Stärk den inre marknaden genom bättre strukturer	13
4.1	<i>Inrätta inre marknadskontor i varje medlemsland</i>	13
4.2	<i>Stärk Solvit-funktionen</i>	15
5	Fri rörlighet för varor	16
5.1	<i>Stärk det befintliga anmälningsförfarandet för varor</i>	16
5.2	<i>Förbättra efterlevnaden av EU:s lagstiftning genom stöd till tull-, tillsyns- och marknadskontrollmyndigheterna</i>	17
5.3	<i>Använd all information från de olika anmälningsförfarandena för att förbättra den inre marknaden</i>	17
5.4	<i>Stärk principen om ömsesidigt erkännande av varor</i>	17
6	Standardisering	18
6.1	<i>Se över det europeiska systemet för harmoniserade europeiska standarder för att anpassa det till den nya globala verkligheten</i>	18
6.2	<i>Se över framtagandet av lagstiftning och standarder för digitala varor</i>	19
6.3	<i>Utnyttja nationell expertis inom europeisk och internationell standardisering</i>	20
7	Fri rörlighet för tjänster	21
7.1	<i>En effektivare inre marknad för tjänstehandel</i>	21
7.2	<i>Underlätta kompetensförsörjning genom att minska reglerade yrken och att förbättra erkännande</i>	22
8	Fri rörlighet för personer	24
8.1	<i>Prioritera pågående initiativ som stimulerar personrörlighet</i>	24
8.2	<i>Tillgodose behovet av digitala instrument för ökad personrörlighet</i>	24
8.3	<i>Återintroducera en servicefunktion för information och rådgivning om EU-rättigheter för privatpersoner och företag</i>	26
9	Sätt inre marknaden i centrum för utvidgningsprocessen	27
10	Övriga frågor	29

1 Inledning

Kommerskollegium har som svensk inre marknadsmyndighet i uppdrag att verka för en väl fungerande inre marknad med fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer inom EU, Norge, Island och Liechtenstein. I vårt arbete ingår även att analysera hur digitalisering påverkar respektive rörlighet. Vi arbetar för att minska förekomsten av handelshinder och förebygga att nya uppstår. Det gör vi främst genom det ansvar vi har för olika inre marknadsfunktioner. Genom Solvit hjälper vi företag och privatpersoner som fått problem när myndigheter inte följer EU:s regler om fri rörlighet och i vårt arbete med anmälningsprocedurer granskar och påverkar vi såväl svenska som utländska förslag till ny lagstiftning. Vi bistår även företag med information om svenska krav på varor och tjänster. Vi arbetar också för en ökad transparens inom EU:s standardiseringspolitik samt för stärkt samverkan mellan myndigheter och standardiseringsorganisationer för att tillvarata svenska intressen.

Med anledning av den nya EU-institutionella mandatperioden år 2024-2029 beslutade EU:s stats- och regeringschefer vid sitt möte i juni 2023 att en högnivårappport om inre marknadens framtid ska tas fram och presenteras inför deras vårtoppmöte i mars 2024.¹ Uppdraget att skriva rapporten gick till Italiens före detta premiärminister, Enrico Letta. Han kommer även under hösten 2023 att träffa olika medlemsstater och intressenter för att diskutera frågan. Kommissionens ordförande, Ursula von der Leyen, meddelade i sitt årliga tal om tillståndet i unionen i september 2023 att även kommissionen kommer att ta fram en rapport. Kommissionens rapport, med konkurrenskraft som tema, kommer att skrivas av en annan före detta italiensk premiärminister, Mario Draghi.² Den väntas under slutet av våren 2024. Dessa två rapporter blir viktiga inspel inför den nya Strategiska agendan som är de tre institutionernas gemensamma politiska strategi för de kommande fem åren och som fastställs efter Europaparlamentsvalet i juni 2024.

Vi har därför tagit fram policyrekommendationer, med utgångspunkt från våra genomförda utredningar och tidigare analyser, med en samlad bild av vilka åtgärder vi ser att Sverige och EU behöver vidta för att stärka den inre marknaden och på så sätt öka konkurrenskraften under de kommande åren. Policyrekommendationerna kommer att fokusera på inre marknadsåtgärder inom kollegiets ansvarsområde, dvs. horisontella inre marknadsfrågor, varu-, tjänste- och personrörlighet samt standardisering. De förslag vi lägger fram avser även att ligga i linje med ambitionerna för en grön och digital omställning. Vi har diskuterat frågorna med intressenter, bland annat genom vår Inre marknadsdialog den 18 september 2023 och möte med de svenska handelskamrarna den 9 oktober 2023. Några rekommendationer har vi skrivit om tidigare i våra rapporter och vissa avser vi att fördjupa oss vidare i framöver. Vi kommer även att återkomma med policyrekommendationer för EU:s handelspolitik.

¹ Europeiska rådets slutsatser 29-30 juni 2023 <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7-2023-INIT/sv/pdf>

² Tillståndet i unionen 2023 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_4426.

1.1 Den inre marknaden är motorn för EU:s långsiktiga konkurrenskraft, resiliens och framtida utvidgning

Den inre marknaden är en del av vår vardag. Genom den fria rörligheten för personer, varor, tjänster och kapital har den inre marknaden under 30 år utvecklats till att bli världens största integrerade marknad och motor för EU:s välstånd, tillväxt och sysselsättning. Idag har den inre marknaden en andel på 18 procent av världens BNP, 440 miljoner medborgare och konsumenter samt 23 miljoner företag som sysselsätter nästan 128 miljoner människor.³ 56 miljoner jobb är beroende av handeln på den inre marknaden.⁴ En väl fungerande inre marknad bidrar till den gröna och digitala omställningen, driver innovation och sund konkurrens och ger företag möjlighet att skala upp sin produktion på en trygg hemmamarknad. Det gör i sin tur att de kan ta steget ut på världsmarknaden. Allt detta bidrar till att öka Sveriges och EU:s långsiktiga konkurrenskraft, produktivitet och resiliens. Inre marknaden har också en avgörande betydelse för integrationen av kandidatländerna.

Inre marknadens ekonomiska betydelse för Sverige

Den inre marknadens betydelse för svensk ekonomi är svår att överskatta. Sverige är ett exportberoende land, där exporten av varor och tjänster 2022 motsvarade 53 procent av BNP.⁵ Den inre marknaden har under de sista tio åren svarat för mellan 60 och 65 procent av vår varuexport. Likaså är EU:s inre marknad den dominerande marknaden när det gäller utländska direktinvesteringar, nära hälften av våra utgående direktinvesteringar går till länder som är en del av den inre marknaden.⁶ I egenskap av världens största integrerade marknad utgör inre marknaden grunden för EU:s roll som både geopolitisk och ekonomisk aktör internationellt, inte minst vid förhandlingar av frihandelsavtal med tredje land, vilket har således stor betydelse för all svensk export.

Beräkningar visar att cirka 700 000 svenska jobb understöds av slutlig efterfrågan hos länder på den inre marknaden. Detta motsvarar 50 procent av alla jobb som understöds av slutlig efterfrågan i utlandet.⁷ En tidigare studie från Kommerskollegium⁸ visar också att EU-medlemskapet ledde till en ökning på 106 procent av handeln mellan Sverige och andra medlemsländer i EU.

30 år av inre marknad – stora framsteg, men delvis haltande integration

Den inre marknaden har under sina 30 år bidragit till en växande handel och ökat välstånd för sina medlemmar. Generellt handlar länderna på den inre marknaden mer med varandra (intra-EU handel representerar 18 procent av världshandeln), än med

³ European Commission (2023): "The Single Market at 30", COM(2023) 162 final.

⁴ HBS Economics (2018): "25 years of Single Market", Study funded by the Danish Business Authority, September 2018.

⁵ [BNP från användningssidan \(ENS2010\), försörjningsbalans efter användning, säsongrensad. Kvartal 1980K1 - 2023K2. PxWeb \(scb.se\)](#)

⁶ Kommerskollegium (2022): *Den inre marknadens betydelse för Sverige*, Dnr 2022/00285-9.

⁷ Ibid.

⁸ Kommerskollegium (2019): "Effekter på Sveriges varuhandel av EU:s frihandelsavtal", PM.

tredje land (extra-EU handel representerar 13 procent av världshandeln)⁹ och studier har visat att medlemskap i EU i genomsnitt har lett till en dubbling av handeln mellan medlemsländerna.¹⁰ Minst 50 procent av den effekten kan tillskrivas den inre marknaden.¹¹

Förutom att bidra till tillväxt¹² och sysselsättning har den inre marknaden bidragit till lägre priser för konsumenter genom ökad konkurrens.¹³

Handeln med varor på den inre marknaden har utvecklats särskilt starkt. Mellan 2012 och 2021 växte intra-EU handeln för varor med tusen miljarder Euro, medan varuhandeln med tredje land (extra-EU) växte med 400 miljarder euro. Under 2010-talet, när tillväxten i världshandeln var mycket långsam, fortsatte handeln med varor på den inre marknaden att växa stadigt. Flera studier har indikerat att den starka tillväxten i varuhandel på den inre marknaden var den viktigaste drivkraften bakom den återhämtning av världshandeln som skedde mot slutet av 2010-talet.¹⁴

Trots framstegen återstår fortfarande många hinder för den fria rörligheten på den inre marknaden. Beräkningar har visat att de ekonomiska vinsterna av att undanröja kvarstående hinder skulle kunna uppgå till över 644 miljarder euro per år inom ett decennium. Av dessa härrör mer än 500 miljarder euro från färdigställandet av den inre marknaden för varor (228 miljarder euro) och tjänster (279 miljarder euro).¹⁵ Inte minst på tjänsteområdet visar såväl kommissionens egna analyser som rapporter från näringslivet att det fortfarande återstår många hinder för handeln på den inre marknaden. På varuområdet har den inre marknaden minskat handelskostnader med minst 20 procent, medan handelskostnaderna på tjänsteområdet bara har minskat med 7 procent.¹⁶

⁹ Vandermeeren, Frank (2022): "30 years of Single Market – Taking Stock and Looking Ahead", Single Market Economics Papers, WP5, European Commission.

¹⁰ Se t ex Kommerskollegium (2018): "Economic integration works: the trade effects of regional trade agreements". ISBN 978-91-88201-42-3.

¹¹ Netherlands Bureau for Economic Policy Analyses (2022): "Trade benefits of the EU and the internal market", CPB Communication, January 2022.

¹² Beräkningar har visat att den inre marknaden i genomsnitt har lett till en ökning av BNP på mellan 8 och 9 procent för medlemsländerna. Se Vandermeeren, Frank (2022).

¹³ Företagens prispåslag beräknas har minskat med en tredjedel inom tillverkningssektorn som en följd av den inre marknaden. Se Kommerskollegium (2015): "Single Market, Four Freedoms, Sixteen Facts – Economic Effects in the EU".

¹⁴ [The critical importance of the Single Market for Europe's global trade performance | \(ecipe.org\)](https://ecipe.org/)

¹⁵ European Parliamentary Research Service (2023): "Increasing European added value in an age of global challenges: Mapping the cost of non-Europe (2022-2032)", Europaparlamentet, Bryssel. Övriga kostnader för 'non-Europe' i rapporten kopplas till reformer som rör skatter och konsumentskydd.

¹⁶ Copenhagen Economics (2018): "Making EU trade in services work for all: Enhancing innovation and competitiveness throughout the EU economy".

Policyrekommendationer för den inre marknaden

2 Ett nytt politiskt åtagande – den inre marknadens funktion en huvudprioritet

Den inre marknadens syfte är att stärka EU:s välbefinnande, tillväxt och sysselsättning genom de fyra friheterna, varor, tjänster, personer och kapital samt skapa rättvis konkurrens och lika spelregler. Grunden för världens största integrerade marknad är **en gemensam lagstiftningsram med tydliga, förutsägbara och harmoniserade regler**¹⁷ som gör EU konkurrenskraftigt och attraktivt för våra medborgare och företag att verka i och också kan locka utländska investerare i en allt hårdare global konkurrens.

Under de senaste åren har förutsättningarna för den inre marknaden förändrats genom bland annat Brexit, pandemi, geopolitiska utmaningar, klimat- och demografiska kriser, den gröna och digitala omställningen och en eventuell framtida utvidgning. Samtidigt har arbetet med att stärka inre marknaden tappat fart och också förlorat viss riktning. Trots att en väl fungerande inre marknad och vikten av att riva handelshinder återkommande lyfts fram i politiska slutsatser¹⁸ och tal saknas aktiv handling och resurser, både hos kommissionen och medlemsstaterna, för att driva på för konkreta åtgärder som kan göra skillnad i praktiken.

Den nuvarande kommissionens fokus, där satsningar på initiativ inom den europeiska gröna given, att rusta för den digitala tidsåldern, industrifrågor, öppen strategisk autonomi och ekonomisk säkerhet har stått i centrum, har inneburit ett skifte i både politisk ansats och lagstiftningslandskap. Inriktningen har bland annat lett till nya sektorsregleringar och ökade statsstöd. Tillsammans med att fler medlemsstater värnar sin nationella lagstiftning och överimplementerar nya regler (goldplating) har detta skapat nya handelshinder och en alltmer fragmenterad inre marknad. Givet betydelsen av den inre marknadens funktion för EU:s konkurrenskraft och produktivitet är det en utveckling som är mycket oroande.

Samtidigt har de senaste årens kriser, som pandemin och krig i Europa, visat på betydelsen av samarbete mellan EU:s länder. Kriserna har också visat att vi behöver globala värdekedjor och diversifierad internationell handel, då detta minskar sårbarheter och stärker den inre marknaden. Ett sätt att göra den inre marknaden mer resiliënt är att värna om efterlevnad och mekanismer som främjar fri rörlighet så att

¹⁷ Principen om ömsesidigt erkännande bidrar också till ökad integration på marknaden.

¹⁸ Se exempelvis Europeiska rådets slutsatser 15-16 oktober 2020, 16 december 2021, 24-25 mars 2022, 15 oktober 2022, 20-21 december 2022 och 23 mars 2023.

den fungerar såväl i som utom kris.¹⁹ Den inre marknads funktion är även centralt för att säkerställa att EU är väl rustad för ytterligare integration av kandidatländerna.

Under det svenska ordförandeskapet lyftes arbetet med EU:s långsiktiga konkurrenskraft och produktivitet på den politiska agendan där inre marknaden ingår som en viktig del.²⁰ Våren och sommaren 2024 väntas diskussioner om inre marknads framtid och konkurrenskraft på Europeiska rådets möten. Det finns således ett momentum att accelerera arbetet med att stärka den inre marknads funktion inför nästa EU-institutionella mandatperiod.

Rekommendationer:

- **Prioritera den inre marknads funktion i den Strategiska agendan** för att öka EU:s långsiktiga konkurrenskraft.
- **Anta ett förnyat, gemensamt politiskt åtagande** om att stärka den inre marknaden. Det skulle kunna göras genom en gemensam deklARATION från rådet, kommissionen och Europaparlamentet, där ambition och riktning för arbetet de kommande fem åren, eller längre, tydligt manifesteras. Förslagsvis skulle Konkurrenskraftsrådet kunna ta fram ett en sådan deklARATION på basis av Lettas högnivårapport, som alternativ till rådslutsatser vilket då skulle kunna få större politiskt genomslag.
- Ord behöver därefter övergå till handling, genom **en ambitiös strategi eller handlingsplan** för den inre marknaden. Denna bör innehålla konkreta förslag och angivna tidslinjer för de olika åtgärderna. Strategin behöver ha ett uttalat syfte att riva handelshinder för företag och medborgare där fokus ligger på en mer effektiv efterlevnad av befintlig lagstiftning och att hindra att nya hinder tillkommer, inte minst på varu- och tjänsteområdet, samt en förbättrad samordning av de funktioner som redan finns. Det är också viktigt att fortsätta främja de gröna och digitala dimensionerna av den inre marknaden för fortsatt innovation, nya affärsmodeller och tillväxt. Flera av rekommendationerna i denna rapport skulle kunna ingå i en sådan strategi. Det behövs också kompletteras med andra policyområden på inre marknadsområdet som ligger utanför vår kärnverksamhet.²¹

¹⁹ I syfte att bättre förutse, förbereda för och svara på kriser presenterade kommissionen en krismekanism för den inre marknaden (SMEI). I arbetet med förslaget blev det tydligt att den inre marknads funktion ses av medlemsstaterna som den viktigaste byggstenen i EU:s konkurrens- och motståndskraft.

²⁰ <https://swedish-presidency.consilium.europa.eu/sv/program/prioriteringar/>.

²¹ Se rubriken övriga frågor.

3 Krafttag mot nya och befintliga handelshinder: mer resurser, bättre beslutsunderlag, uppföljning och samordning

Kommissionen uppskattar att 60 procent av de hinder som företagen hade för 20 år sedan fortfarande kvarstår på den inre marknaden.²² Att inre marknadsregelverket inte genomförs och tillämpas på ett korrekt sätt i medlemsstaterna får stora handelshindrande konsekvenser för EU:s företag, medborgare och investerare. Erfarenheter från covidpandemin visar också att förbättrad efterlevnad under normala förhållanden är avgörande för att bygga upp de normer och den disciplin som behövs för att upprätthålla den fria rörligheten och säkra tillgången på varor och tjänster i nödsituationer.²³

Arbetet med att säkerställa att inre marknadsregelverket efterlevs och därigenom minska handelshinder är ett gemensamt ansvar på alla nivåer inom EU- systemet (kommissionen, medlemsstaterna och dess lokala och regionala myndigheter). Det handlar om ett aktivt arbete under hela lagstiftningsprocessen, från att reglerna är på idéstadiet till deras praktiska tillämpning, där det sistnämnda kräver ett ständigt underhåll.

Som tidigare nämnts har den fria rörligheten också utmanats de senaste åren dels genom nya särregleringar av olika sektorer på EU- nivå, dels genom att fler medlemsstater värnar nationella regler och överimplementerar lagstiftning (goldplating), vilket skapar nya handelshinder och en alltmer fragmentiserad inre marknad. Den nuvarande kommissionens omfattande reglering inom den gröna och digitala omställningen samt inom industripolitiken har också bidragit till ett mer överblickbart lagstiftningslandskap, både för medlemsstaterna som ska genomföra initiativen och för företag i de berörda sektorerna. Denna utveckling gäller inte minst inom den digitala ekonomin, som dessutom ännu saknar utvecklade och effektiva tillsynsmekanismer.²⁴ Detta innebär också en ökad regelbörda som blir särskilt betungande för små och medelstora företag (SME), vilket hämmar innovation och entreprenörskap. Det behöver säkerställas att nya lagstiftningsakter inte överlappar med varandra eller med befintlig lagstiftning, samt att de inte skapar omfattande eller dubblerande rapporteringskrav för företag. I kommissionens sista arbetsprogram uppmärksammas vikten av regelförbättring och efterlevnad i en rad åtgärder så som att minska regelbördan med 25 procent genom att effektivisera rapporteringskraven och fortsätta tillämpa principen ”en in en ut”.²⁵

²² COM (2023)162 final Kommissionens meddelande Inre marknaden 30 år.

²³ Kommerskollegium (2020), Analys Covid-19 och den fria rörligheten – preliminära lärdomar från hälsokrisen

²⁴ Kommerskollegium (2023) Innovation, AI, Technical Regulation and Trade <https://www.kommerskollegium.se/globalassets/publikationer/rapporter/2023/innovation-ai-technical-regulation-and-trade.pdf>

²⁵ COM (2023) 638 final Commission Work Programme 2024: Delivering today and preparing for tomorrow.

De fyra friheterna är ömsesidigt beroende av varandra, de kan skapa synergieffekter och behöver utvecklas som en helhet. När åtgärder vidtas på ett område, tex. inom personrörligheten kan det även få effekter för tjänsterörligheten. Det gäller även närliggande politikområden så som konsumentskydd, upphandling och konkurrensrätt.

Rekommendationer:

Regelförbättring i hela lagstiftningskedjan

- De kommande åren behöver institutionerna ta krafttag mot nya och befintliga handelshinder. Utgångspunkten bör vara att **bättre värna den inre marknadslagstiftning som redan är på plats genom mer effektiv efterlevnad och att aktivt undvika att särreglera.**
- **Regelförbättring och efterlevnad behöver stå högt på dagordningen** och inte tappas bort när en ny kommission sätter sin politiska riktning. Detta blir viktigt inte minst då mandatperioden inleds med många rättsakter som ska genomföras. Behov av tydligare uppföljning med åtgärdsplan och tidsfrister kan undersökas.
- Säkerställ en bättre styrning, samordning, struktur och resurser på EU-institutionella nivån för ett mer holistiskt och effektivt policy- och efterlevnadsarbete i hela lagstiftningskedjan.²⁶ Här behöver också alla delar i det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning (IIA) efterföljas bättre av Europaparlamentet, rådet och kommissionen, inte minst vad gäller **bättre beslutsunderlag genom konsekvensutredningar** av *alla* tre institutioner. Följs avtalet kan bättre kvalitet i lagstiftningen uppnås och regelbördan minska.
- **Stärk samarbetet mellan handelshinderarbetet på den inre marknaden och regelförbättringsarbetet** både på EU- nivå och nationellt. Idag ses de som två parallella spår. Här skulle det behövas en kartläggning över vilka synergier som skulle kunna uppnås. Det skulle till exempel kunna handla om ett närmare utbyte mellan samsamarbetsstrukturer som SMET och Fit-For Future Platform, då båda har fokus på att identifiera och föreslå lösningar på hinder. Den nya SME Envoy som kommissionens ordförande aviserade i sitt State of the EU tal 2023 skulle också kunna bistå mer uttryckligt i handelshindersarbetet. Även inom ramen för det nordiska samarbetet finns befintliga funktioner och förslag på förbättrat samarbete för att undanröja gränshinder och förebygga uppkomsten av nya.²⁷

²⁶ Exempel på detta är komplexiteten som skapas av horisontella digitala regelverk som inte nödvändigtvis samspelar med de sektorspecifika. Beslutsfattare och reglerare behöver ett helhetsperspektiv på reglering av varor och även ser till att konsekvensanalys beaktar fler områden och olika typer av policymål. (kommerskollegium.se/globalassets/publikationer/rapporter/2023/innovation-ai-technical-regulation-and-trade.pdf)

²⁷ Det nordiska gränshinderarbetet inom Gränshinderrådet [Om Nordiska ministerrådets gränshinderarbete | Nordiskt samarbete \(norden.org\)](#) samt förslag från kollegiet om utökat nordiskt samarbete kring genomförande av EU-lagstiftning, se vidare [Stronger Integration and Enhanced Free Movement in the Nordic Region \(kommerskollegium.se\)](#)

- **Introducera ett "dataflödestest"** för att underlätta för den digitala ekonomins utveckling och avskaffa onödiga hinder för dataflöden både inom och utanför EU. Utgångspunkten är att hinder som syftar till att skydda den personliga integriteten ska utformas på ett sätt som är det minst restriktiva för dataflöden. Testet skulle tillämpas när EU antar nya dataskyddsregler (t.ex. GDPR-riktlinjer) och tillämpar dessa regler (t.ex. genom adekvansbeslut) samt när dessa regler genomförs på nationell nivå (t.ex. kompletterande bestämmelser till GDPR). I alla dessa situationer bör lagstiftaren eller tillsynsmyndigheter bedöma alternativa regleringsförslag, exempelvis i en konsekvensanalys, och välja det som har den minst restriktiva effekt på dataflöden.²⁸

Kommissionen och medlemsstaternas ansvar

- Då de flesta handelshindren redan finns eller uppstår på lokal och regional nivå anser vi att **medlemsstaterna behöver ta ett större ansvar** för regelefterlevnaden. Vår främsta rekommendation för det är inre marknadskontoren, vilket finns under en egen rubrik.
- Som fördragets väktare behöver kommissionen också ta ett större och tydligare ansvar för regelefterlevnaden. Överträdelseärenden används som en sista lösning när medlemsstaterna inte följer EU-rätten. Det tar lång tid att verkställa och blir lätt ett verktyg för politiska syften. Därför rekommenderar vi **fler former och verktyg för informell och nära dialog med medlemsländerna i alla delar av lagstiftningskedjan** vilket kan vara ett mer effektivt sätt att förebygga eller möta handelshindrande problem. Det kan till exempel handla om fler problembaserade diskussioner i expertgrupperna, "peer reviews" och direkta dialoger med medlemsländerna tex paketmöten eller möten som adresserar en specifik lagstiftning eller sektor.
- Säkerställa att kommissionen har **tillräckliga resurser och goda förutsättningar för att vägleda medlemsstaterna** i det omfattande genomförandearbetet som väntar, genom med tex. dialog, utbildning, vägledning och erfarenhetsutbyte. Här bör kommissionen också vara extra uppmärksam på överimplementering (goldplating). Extra resurser behövs även för att anta genomtänka delegerade akter och genomförandetakter.
- Kommissionen behöver **leverera fullt ut på redan presenterade åtgärder**, inte minst den långsiktiga handlingsplanen för bättre genomförande och efterlevnad av inre marknadsreglerna²⁹ samt meddelandet Inre marknaden 30 år³⁰. Många hinder på den inre marknaden, inte minst på tjänsteområdet, är redan kartlagda genom tex. den årliga resultattavlan för den inre marknaden

²⁸ Kommersskollegium Främja dataöverföring och datadelning genom ett nytt dataflödestest" (28 maj 2021)

²⁹ COM (2020) 94 Meddelandet Långsiktig handlingsplan för bättre genomförande och efterlevnad av inre marknadsreglerna.

³⁰ COM (2023) 162 Meddelandet Inre marknaden 30 år.

och handelshinderrapporten från 2020³¹. Rapporterna behöver följas upp med konkreta åtgärder. Här borde åtgärder prioriteras som kan underlätta för den gröna och digitala omställningen.

- Utveckla formerna för att **bättre följa upp hinder som behandlas i Single Market Enforcement Taskforce**, (SMET). Fokus bör fortsatt ligga på hinder för grön och digital omställning eller hinder som kan göra stor ekonomisk skillnad. Även en ökad delaktighet från berörda aktörer kan uppmuntras.

³¹ COM (2020) 93 Meddelandet Kartlägga och åtgärda hinder på den inre marknaden.

4 Stärk den inre marknadens funktion genom bättre strukturer

4.1 Inrätta inre marknadskontor i varje medlemsland

Den inre marknaden är i grunden en rättslig konstruktion och dess funktion är beroende av hur väl EU-rätten efterlevs. Idag är inre marknadsarbetet både hos kommissionen och i medlemsstaterna spretigt, med olika ambitionsnivåer och resurssättningar. I vårt arbete ser vi att vissa hinder faller mellan stolarna i det befintliga landskapet av efterlevnadsverktyg, vilket är något som behöver tittas närmare på.³²

De verktyg som finns är av förebyggande, övervakande (majoriteten) eller sanktionerande (minoriteten) karaktär. En exemplifierande översikt:

	På MS nivå	På EU nivå
Förebyggande	Rapporterings- eller notifieringskrav (tidsenlig implementering av direktiv, nationella tekniska krav för varor...)	Kommissionens vägledningsdokument, Kommissionens "Better Regulation Agenda" och "Toolbox", Capacity Building (t.ex. NEPT-programmet)
Övervakande	Decentraliserad tillsyn inom specifika rättsområden t.ex. EU konkurrensrätt; Nationella Solvit-center	SMET, Fit-for-Future Platform, notifieringar (t.ex. TRIS), Solvit, CHAP (klagomål till kommissionen), paketmöten, EU piloten, Resultattavlan, Europeiska ombudsmannen
Sanktionerande	Nationella domstolar	Kommissionen som kan inleda överträdelseärenden

Mer transparens och bättre struktur i befintligt arbete mot ökad efterlevnad av inre marknadsreglerna i medlemsstaterna kan ha en positiv effekt på det konstanta efterlevnadsunderskottet. I kommissionens meddelande om den inre marknaden 30 år föreslås "att varje medlemsstat ska inrätta en särskild myndighet för att hantera marknadshinder på den inre marknaden."³³ Enligt meddelandet bör kontoren ha en verkställande ledning och tillräckliga resurser och är tänkt att komplettera andra samarbetsverktyg som exempelvis Solvit.

För svenskt vidkommande uppfyller vi i stort alla funktioner som kommissionen hittills har lyft fram i sammanhanget. Funktionerna är uppdelade mellan Kommerskollegium och Regeringskansliet, både Utrikesdepartementet och Statsrådsberedningen och här skulle samspelet kunna stärkas ytterligare.

- **Rekommendationer:**

³² Kommerskollegium (2016): In Quest of Compliance; Reforming compliance management in the Single Market (2019); Kommerskollegium (2022) A Single Market Ombudsman in every EU state; Kommerskollegium (2022) How can SOLVIT further enhance compliance with EU law (2022).

³³ EU kommissionen, COM(2023) 162 final, Inre marknaden 30 år, eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0162, s. 18 (29.09.2023).

- **Inrätta inre marknadskontor i varje medlemsstat och reglera formen i en EU-förordning.** Det kan förstärka medlemsländernas politiska åtagande och engagemang vad gäller att förbättra efterlevnaden av inre marknadsreglerna. Det kan också ge en bättre styrning, samordning och struktur samt höja transparensen inom efterlevnadsarbetet.³⁴ Att reglera kontoren i en EU-förordning är viktigt för att få effektivitet, likvärdiga förutsättningar och garantera ett kontor i varje medlemsland, inte minst inför den förestående utvidgningen av EU:s inre marknad.
- **En kartläggning av alla verktyg/mekanismer** för bättre efterlevnad av EU-rätten, både på kommissions- och medlemslandsnivå behöver göras inför arbetet med inre marknadskontoren. Det är en förutsättning för att kunna definiera kontorens exakta mål, arbetssätt och uppgifter.
- Inre marknadskontorens **roll och dess uppdrag bör definieras noggrant** och för dess arbete bör sättas tydliga mål.
- **Kommissionen behöver ha en tydlig och väldefinierad roll** i arbetet med de nationella inre marknadskontoren. En väg är att utforska möjligheten att inrätta ett efterlevnadskontor på EU-nivå som koordinerar och samarbetar med de nationella inre marknadskontoren. På det viset skulle även politiseringen av efterlevnadsarbetet kunna minska.³⁵ Alternativt rekommenderar vi att ett nätverk av de nationella inre marknadskontoren koordineras och samordnas av kommissionen. Solvit-nätverket kan fungera som förebild. Vi anser att kommissionens generalsekretariat, Inre marknadsdirektoratet och dess rättstjänst bör ingå i nätverket.
- Inre marknadskontorens arbetsuppgifter skulle i den tilltänkta formen täcka **både förebyggande och övervakande delar**. Det anser vi positivt för att knyta regelförbättrings- och efterlevnadsarbetet närmare till varandra inre marknadskontoren skulle täcka medlemsländernas nivå och samordning genom kommissionen skulle täcka EU-nivån.
- För att säkerställa att företag och medborgare kan tillgodose sina inre marknadsrättigheter rekommenderar vi att på längre sikt utforska möjligheten till att ge inre marknadskontoren **sanktionsmöjligheter**, exempelvis behörighet att inleda processer vid nationella domstolar om den finner en överträdelse av inre marknadsregelverket i medlemslandet.³⁶

³⁴ Kommerskollegium (2019) Reforming compliance management in the Single Market; Kommerskollegium (2022) A Single Market Ombudsman in every EU state; Kommerskollegium (2022) How can SOLVIT further enhance compliance with EU law.

³⁵ Kommerskollegium (2016): In Quest of Compliance; R. Daniel Kelemen/Tommaso Pavone, Forbearance and Enforcement at the European Commission: A Response to von der Leyen (2022), <https://eulawenforcement.com/?p=8299#>; R. Daniel Kelemen/Tommaso Pavone, Where Have the Guardians Gone? Law Enforcement and the Politics of Supranational Forbearance in the European Union (2022), available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3994918> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3994918>.

³⁶ Kommerskollegium (2019), Reforming compliance management in the Single Market; Kommerskollegium (2022) A Single Market Ombudsman in every EU state; Kommerskollegium (2022) How can SOLVIT further enhance compliance with EU law.

4.2 Stärk Solvit-funktionen

Solvit-nätverket, med ett center i varje medlemsland, hjälper företag och privatpersoner att lösa gränsöverskridande problem när den fria rörligheten på inre marknaden hindras av myndigheter inom EU/EES. Solvit förmedlar rättsliga analyser genom informell dialog med myndigheter och försöker därigenom komma tillrätta med felaktig tillämpning av EU-rätten och stärka efterlevnaden i medlemsländerna på ett snabbt, enkelt och kostnadsfritt sätt. Solvit-nätverket har under de tjugo år som nätverket existerat lyckats lösa mer än 85 procent av de konkreta problem som anmälts i de 28 600 ärenden som hanterats.³⁷ Men när det gäller att säkerställa enhetlig tillämpning och effektiv efterlevnad av EU-rätten har Solvit i sin informella egenskap bara en pådrivande roll.³⁸ För att lösa problem där det handlar om långvarig brist i efterlevnad, krävs gemensamma insatser av kommissionen och medlemsländerna.

Det finns brister inom nätverket som påverkar Solvits funktion.³⁹ En stor utmaning handlar om att resurserna till Solvit varierar stort mellan medlemsländerna, med effekt för såväl kvalitet som resultat och förtroende för vad Solvit kan åstadkomma. En annan fråga som diskuterats inom Solvit-nätverket är den rättsliga grunden, vilken idag utgörs av en rekommendation och därmed inte en för medlemsländerna bindande rättsakt.

Rekommendationer⁴⁰:

- Säkerställ att samtliga nationella **Solvitcenter är bemannade och utrustade** på ett likvärdigt och adekvat sätt. Här skulle inre marknadskontoren kunna bidra till att centren förstärks.
- **Reglera Solvit i en bindande rättsakt på EU-nivå.** Vi anser att nätverkets existens bör fastställas i en rättsligt bindande grund, för att garantera ett Solvit center i varje medlemsland utan att det äventyrar nätverkets informella karaktär och befintliga arbetsätt. Detta är särskilt viktigt med anledning av den förestående utvidgningen av inre marknaden.
- Om den politiska viljan att reglera Solvit-nätverkets existens genom bindande rättsakt på EU nivå inte finns i alla medlemsländer, rekommenderar vi att **uppdatera Solvit-rekommendationen** vad gäller innehåll och eventuellt även uppgradera den till en rådsrekommendation.

³⁷ European Commission, SWD (2022) 325 final, SOLVIT's Helping Hand in the Single Market: celebrating 20 years, p. 9.

³⁸ Ibid, p. 13 f; How can SOLVIT further enhance compliance with EU law (2022), p. 8 ff.

³⁹ How can SOLVIT further enhance compliance with EU law (2022), p. 12 ff.

⁴⁰ How can SOLVIT further enhance compliance with EU law (2022), p. 22 ff

5 Fri rörlighet för varor

Runt två tredjedelar av den svenska varuexporten går till länder på EU:s inre marknad. Ungefär lika stor andel av Sveriges import av varor kommer från den inre marknaden.⁴¹ Det är därmed inte svårt att förstå hur viktigt det är för Sverige att varor kan röra sig fritt över gränserna inom EU. Det finns mycket EU-lagstiftning om varor, som är gemensam för alla medlemsländer. Sådan lagstiftning gör det möjligt för företag att sälja samma vara i flera länder, utan att behöva anpassa sina varor. Det är viktigt att de gemensamma reglerna tillämpas likadant i alla länder och att tillsynen fungerar på ett sätt som säkerställer en jämn spelplan för alla företag. I och med EU:s strävan att övergå till en cirkulär ekonomi, kommer det sannolikt att antas alltmer produktreglering på EU-nivå under de kommande åren. Det finns också fortfarande områden där medlemsstaterna är fria eller åtminstone delvis fria att införa egna regler som träffar varor. Sådana regler kan leda till att hinder uppstår, om länder ställer olika krav på varorna. På senare år har vi sett att medlemsstater t.ex. antar regler som syftar till att påskynda den gröna omställningen och att göra varor mer cirkulära. Exempel på sådana nationella regler är krav på att varor ska märkas med sorteringsinstruktioner och information om deras miljöprestanda. Detta kan leda till att varuföretag måste anpassa sina varor för olika medlemsstaters marknader. På EU-nivå finns flera verktyg för att förebygga hinder för varor uppstår på den inre marknaden.

5.1 Stärk det befintliga anmälningsförfarandet för varor

Inom EU finns flera anmälningsförfaranden för att upptäcka när medlemsstater antar egna regler som riskerar att leda till att handelshinder uppstår. Ett sådant är anmälningsförfarandet för tekniska regler. En teknisk regel är till exempel en regel om hur en vara får se ut eller vad den får innehålla. Anmälningsförfarandet fungerar generellt sett bra, men osäkerhet kring tolkningen av olika bestämmelser riskerar att leda till att regler som borde anmälas inte anmäls, vilket kan leda till att handelshinder uppstår. Vi ser att det finns medlemsländer som anmäler väldigt lite lagstiftning varje år. Det riskerar att leda till att handelshinder inte upptäcks innan de uppstår.

Rekommendation:

- **Stärk det befintliga anmälningsförfarandet** för varor. Det kan ske genom att kommissionen för bilaterala dialoger med de medlemsstater som inte anmäler regler i tillräcklig utsträckning, tar fram bättre vägledningsdokument (tillsammans med medlemsstaternas experter) och driver överträdelseärenden. Kommissionen bör också uppmuntra enskilda att höra av sig till kommissionen om de upptäcker oanmälda regler.

⁴¹ Statistisk från Kommerskollegiums interaktiva diagram, [Skräddarsy din statistik om utrikeshandeln | Kommerskollegium](#).

5.2 Förbättra efterlevnaden av EU:s lagstiftning genom stöd till tull-, tillsyns- och marknadskontrollmyndigheterna

För att EU:s lagstiftning om varor ska få genomslag i praktiken måste den kombineras med robusta kontroller från myndigheter med tillräcklig kompetens och resurser för att se till att de varor som säljs i EU följer alla regler. Om den utvecklingen inte vänds finns risk att konsumenter och användare tappar förtroendet för EU:s förmåga att skydda sina medborgare från farliga eller osäkra produkter. En fungerande marknadskontroll är också en förutsättning för neutrala konkurrensvillkor. Företag som följer reglerna ska inte behöva konkurrera med de som fuskar.

Rekommendation:

- **Prioritera insatser inom inre marknadsprogrammet** som möjliggör utbildning, fortbildning och kunskapshöjande avseende nya och befintliga produktreglerna.
- **Ställ krav i EU-lagstiftningen på medlemsstaternas resurssättning och finansiering** av tull-, tillsyns-, och marknadskontrollmyndigheterna.

5.3 Använd all information från de olika anmälningsförfarandena för att förbättra den inre marknadens funktion

Som redan framgått finns ett stort antal anmälningsförfaranden inom EU som syftar till att förebygga, upptäcka och åtgärda handelshinder. Även om alla dessa samlas på en och samma plats genom ett Single Notification Window (se nedan), handlar det om ofantligt stora mängder information som måste analyseras och behandlas. Det krävs stora resurser för att värdera all den information som finns tillgänglig och det gäller inte minst om antalet anmälningar ökar i framtiden. Varje år tar kommissionen fram statistik ur sina databaser. Det finns dock stor potential att använda och analysera dessa data mer för att stärka den inre marknaden.

Rekommendation:

- Utveckla eller köp in en mjukvara som med hjälp av AI kan söka fram och processa information ur de anmälningar av nationell lagstiftning som görs till kommissionen. Det underlag som tas fram kan användas för att **analysera trender, upptäcka nationella regler som strider mot överordnade EU-regler** eller identifiera behov av att ta fram ny EU-lagstiftning som slår fast gemensamma regler i stället för nationella regler.

5.4 Stärk principen om ömsesidigt erkännande av varor

Principen om ömsesidigt erkännande skulle kunna användas mer för att minska hinder till följd av olika regler för varor mellan medlemsstaterna. Kommissionen inledde ett

projekt under 2020–2021 om fördjupat samarbete mellan medlemsstaterna med stöd av principen. Projektet hade sin förebild i ett samarbete mellan Italien, Frankrike och Belgien där de utan att ändra sina regler godtog vegetabiliska tillsatser i kosttillskott som godkänts i de ändra länderna. Kommissionen föreslog att liknande projekt skulle kunna göras även på andra områden där det finns nationella varuregler. Kommissionen initierade ett projekt som gällde ädelmetallarbeten. Det projektet har sedan stannat av.

När medlemsstaterna har olika varuregler måste företag anpassa sin produkt när de säljer till de olika länderna. T.ex. kan ädelmetallarbeten behöva anpassas efter olika nationella regler om finhalt för guld och silver eller olika märkningsregler. Principen om ömsesidigt erkännande skulle kunna användas för att öka den fria rörligheten utan att ändra reglerna.

Rekommendationer:

- **Fullfölj fördjupade projektet om ömsesidigt erkännande.** Ett första steg kan vara att kommissionen ger återkoppling på det arbete som initierades på ädelmetallarbetesområdet under 2020–2021.
- Uppmuntra till **fördjupade samarbeten** även på andra områden.

6 Standardisering

6.1 Se över det europeiska systemet för harmoniserade europeiska standarder för att anpassa det till den nya globala verkligheten

EU:s system för framtagande av harmoniserade standarder bygger på att standarder tas fram av europeiska standardiseringsorganisationer (ESO) på begäran av kommissionen med syfte att stödja harmoniserad lagstiftning. Tillverkare kan välja att följa en refererad harmoniserad standard för en produkt eller tjänst för att på ett enkelt sätt visa att deras varor överensstämmer med EU-lagstiftningen, så kallad presumtion om överensstämmelse. Detta är ett enkelt sätt särskilt för små- och medelstora företag att få marknadstillträde på EU:s inre marknad.

Systemet riskerar att dras in i en existentiell kris efter att EU-domstolen kommit med flera avgöranden⁴² där den har granskat harmoniserade standarders legala status. Dessa granskningar har medfört utmaningar för systemet med standarder då avgöranden har tolkats som att harmoniserade standarder är att se som en del av EU-lagstiftningen. Ytterligare en dom väntas i slutet av året, som beroende på utfall kan innebära att harmoniserade standarder behöver göras fritt tillgängliga och att det europeiska systemet för standardisering behöver ses över från grunden. Domen kan också ha rättsliga konsekvenser för det internationella standardiseringssystemet och tillämpningen av internationella standarder inom EU.

⁴² Se James Elliot, Global Gardens och Anstar.

Kommissionen har med anledning av den rättsliga utvecklingen bedömt att de behöver göra en utförligare kontroll av innehåll och kvalitet av de standarder som utarbetas till stöd för EU-lagstiftning, vilket i sin tur har lett till förseningar i framtagandet och refereringar av standarder och skakat om förtroendet i systemet.

Problemet med förseningar i såväl framtagandet av standarder som i refererings- och lagstiftningsprocessen kvarstår även om den väntade domen inte skulle ha det befarade utfallet som gör standarder fritt tillgängliga. Begäran som ställs till ESO har ibland bedömts som omöjliga att uppfylla eller tar längre tid på grund av de höjda kraven som ställs vid formuleringen av beställningen.

Rekommendation:

- **Ta ställning till om och hur det europeiska standardiseringssystemet ska reformeras** med hänsyn till den rättsliga utvecklingen som annars på längre sikt kan skada europeisk konkurrenskraft. Den pågående utvärderingen av standardiseringsförordningen bör utnyttjas som ett element för att den ”nya metoden” ska fungera igen och för att återställa förtroendet mellan beslutsfattare, standardiseringsorganisationer och företag.

6.2 Se över framtagandet av lagstiftning och standarder för digitala varor

Framtagning av varuregler har blivit allt svårare på grund av den snabba takten inom teknologisk innovation och digitalisering. Egenskaper i varor med inbyggd digital teknik kan ändras över tid (över produktlivscykeln) på grund av mjukvaruuppdateringar, komplexa leverantörskedjor och cybersårbarheter vilket försvårar förutsägbarhet och därmed också reglering och användning av standardiserade krav.

Digital innovation vidgar de regulativa skyddsintressena; varuregler måste förutom produktsäkerhet även beakta cybersäkerhet, personlig integritet och motståndskraft. Industrin kan välja att gå utanför formell standardisering för att hitta snabbare lösningar på regulativa problem vilket bidrar till fragmentering. Standardiseringen präglas av även geopolitik, cyberhot och osäkerhet.

Rekommendationer:

- **Standards roll** som stöd för reglering av digital innovation måste granskas ytterligare. Vidare krävs det analys kring hur de nya skyddsintressen som digital innovation ger upphov till ska kunna följas upp, verifieras och kontrolleras i tillsyn.
- Det krävs ett **bättre helikopterperspektiv** med noggranna konsekvensanalyser som beaktar samband mellan olika sakfrågor och områden, för att undvika gråzoner, överlappning, regulativ fragmentering och

handelshinder.⁴³ Detta är särskilt viktigt med tanke på handelsrelationer mellan EU och tredje land där digital teknik och innovation kräver interoperabilitet och en gemensam global spelplan för en fungerande handel.

6.3 Utnyttja nationell expertis inom europeisk och internationell standardisering

Det behövs tydlighet och prioriteringar på EU- och nationell nivå för ökat deltagande av experter i europeisk och internationell standardisering. Expertis och kunskap från de nationella offentliga förvaltningarna är en underutnyttjad men viktig resurs, inte minst för att hitta rätt prioriteringar för den gröna och digitala omställningen. Ett svenskt pilotprojekt för ett nationellt råd för innovativ och klimatrelaterad standardisering har bland annat visat att fler sakter experter behövs i tekniska kommittéer på europeisk och internationell nivå för att vara drivande inom prioriterade innovativa områden. Projektet har också visat att det är viktigt med samverkan mellan nationella myndigheter, forskning och näringslivet för en stärkt förståelse för standardisering och strategisk dialog.

Rekommendationer:

- Kommissionen bör på ett transparent och tydligt sett välkomna **medlemsstaternas bidrag till kunskapsspridning och expertkunskap** från dess offentliga förvaltningar till den europeiska och internationella standardiseringen och samspelet däremellan.
- **Bygg vidare på High Level Forum on European Standardisation (HLF)** som är en bra utgångspunkt för en kraftsamling för standardiseringsarbetet på EU-nivå. Medlemsstaterna bör öka sitt engagemang på samtliga nivåer: de bör uppmuntras att skapa en motsvarighet till HLF på nationell nivå och ta fram nationella standardiseringsstrategier för att på ett strategiskt sätt utnyttja spetskompetens inom viktiga områden som klimatomställning och digitala frågor.

⁴³ kommerskollegium.se/globalassets/publikationer/rapporter/2023/innovation-ai-technical-regulation-and-trade.pdf

7 Fri rörlighet för tjänster

7.1 En effektivare inre marknad för tjänstehandel

Tjänster står för tre fjärdedelar av EU:s BNP, representerar två tredjedelar av sysselsättningen och skapar 9 av 10 nya jobb i EU:s ekonomi.⁴⁴ Tjänster spelar en central roll i omställningen av EU:s industriella ekosystem mot klimatneutralitet och ökad cirkularitet.⁴⁵ Om EU ska fortsätta vara konkurrenskraftigt och kunna hänga med i den gröna och digitala omställningen behöver EU möjliggöra för tjänsteutövare att lättare kunna anställa rätt kompetens, förenkla administrativa förfaranden samt ha ett förutsägbart och lättöverskådligt regelverk att förhålla sig till. Detta kommer också att underlätta för de kandidatländer som, såsom Ukraina, nu står på tur att närma sig EU:s inre marknad.

Den fria rörligheten för tjänster fungerar väl i vissa sektorer medan i andra är rörligheten mer begränsad. I de senare fallen kan det handla om att tjänsten har ett lokalt eller nationellt fokus. Eller så finns det en potential till större rörlighet men att det finns hinder kopplade till den nationella eller regionala lagstiftningen. Exempelvis kan hindren handla om komplexa nationella förfaranden och brist på information om dem, oproportionerliga nationella krav eller betungande administrativa krav för tillhandahållande av tjänster.⁴⁶

Tjänstedirektivet är ett horisontellt ramverk som omfattar tjänster som står för 45 procent av EU:s BNP och har bidragit till undanröjande av hinder och en större integrering av tjänster. Dessvärre har direktivet inte fått avsedd effekt då medlemsstaterna inte genomfört och efterlever direktivet som det var tänkt. För att förhindra nya hinder på tjänsteområdet, både för tjänster och yrken, ska medlemsländerna säkerställa att ny lagstiftning är motiverad och proportionerlig samt anmäla dessa till kommissionen och medlemsstaterna. Dessa anmälningsförfaranden behöver användas i en större utsträckning både för tjänster och yrken.

Rekommendationer:

- **Presentera en handlingsplan med konkreta åtgärder på tjänsteområdet.** Fokus bör ligga på att riva handelshinder genom bättre efterlevnad och genomförande och att möta behovet av kompetens, minska reglerade yrken och utöka information till företag och medborgare. Nedan finns några förslag som kan ingå.
- **Stärk tjänstedirektivet och dess funktioner för ett fullt genomförande** och motverka att direktivet urholkas genom till exempel nya särregleringar.
- Undersöka om kodifieringen av **proportionalitetstestet kan utvidgats och blir ett enhetligt rättsligt ramverk** för större delen av tjänstesektorn. Idag gäller det bara för en del av tjänsteområdet, dvs yrken.

⁴⁴ [The added value of a common EU response to the economic consequences of the ongoing covid 19 pandemic \(europa.eu\)](#)

⁴⁵ [Green Services in the Single Market \(kommerskollegium.se\)](#)

⁴⁶ [Single-market-economy.ec.europa.eu/system/files/2023-01/ASMR_2023.pdf](#)

- **Uppdatera kontaktpunkterna** med aktuell information om vad som gäller för tjänsteutövare i olika medlemsstater för att underlätta tjänstehandeln och etableringen. Uppföljning av kontaktpunkterna bör ske regelbundet.
- **Intensifiera arbetet med att undanröja tjänstehinder**, inte minst inom områden som kan underlätta för gröna och digitala omställningen, som tex. byggsektorn och detaljhandeln.⁴⁷
- **Se över hur företag på ett lättare sätt kan rapportera hinder** som de möter på den inre marknaden för tjänster samt hur hinder som rapporteras in kan följas upp. För att kommissionen bättre ska kunna identifiera handelshinder på tjänsteområdet behövs bättre samarbete mellan kommissionen, medlemsstaterna och tjänsteutövarna.
- Verka mer aktivt för att anmälningsskyldigheten efterlevs av medlemsstaterna för att minska nya hinder. En viktig åtgärd är en sammanslagen databas, ”**Single Notification Window**”, som möjliggör att uppfylla anmälningsskyldigheten för både varor, tjänster och yrken i ett och samma system.⁴⁸ Den version som kommissionen presenterade nyligen motsvarar inte den ambition och upplägg som efterfrågas, varpå förslaget behöver utvecklas vidare.
- Följ upp anmälningar enligt tjänstedirektivet med konkreta åtgärder och publicera **årlig information om medlemsstaternas reglering** av tjänster utifrån anmälningar för att identifiera problemområden. Kommissionen skulle dessutom kunna lämna mer specifika rekommendationer till respektive medlemsland, som följs upp genom en kontinuerlig dialog för att säkerställa att åtgärder vidtas.

7.2 Underlätta kompetensförsörjning genom att minska reglerade yrken och att förbättra erkännande⁴⁹

Idag har medlemsstaterna regleringar för 5700 yrken.⁵⁰ Till exempel inom sjukvårdsområdet är många yrken reglerade. Det finns ett stort antal reglerade yrken som behöver ses över eftersom de skapar hinder. Till exempel har blomsterhandlare, bagare och frisörer svårt att arbeta i vissa medlemsstater.⁵¹ En del medlemsstater reglerar inte yrken i sig men kräver däremot certifieringar för att få utföra vissa tjänster. Ett exempel på detta är ett lands reglering om hållbarhet inom byggsektorn. Mer specifikt handlar det om att bostadsägare kan få renoveringsbidrag för att gynna

⁴⁷ EU kommissionen, COM(2023) 162 final, Inre marknaden 30 år, eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0162.

⁴⁸ I dag sköts anmälningarna av de nationella myndigheterna i två databaser, IMI och TRIS. En sammanslagen databas skulle förenkla befintliga förfaranden, minska den administrativa bördan för nationella myndigheter och reducera handelshinder. Förhoppningen är att det skulle kunna leda till att fler krav anmäls.

⁴⁹ Rekommendationerna har tagits fram i dialog med ansvarig myndighet för yrkeskvalifikationsdirektivet, Universitet och högskolerådet.

⁵⁰ Kommissionens databas över reglerade yrken <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/home>.

⁵¹ [Almega - Mårten Blixt, Wither on the Vine? The unfulfilled EU single Market for services.](#)

hållbara privatbostäder. För att få bidraget behöver bostadsägarna anlita en certifierad rådgivare som kan hjälpa till med att förbättra byggnaders energiprestanda.⁵²

Rekommendationer:

- Vad gäller behovet av kompetens är det önskvärt med fortsatt **fokus på att minska antalet reglerade yrken**. Kommissionens första rapport om tillämpningen av proportionalitetsprovningsdirektivet kan ligga till grund för det fortsatta arbetet.
- **Undersök fler vägar till automatiskt erkännande**, exempelvis genom gemensamma utbildningsprinciper. Här finns en möjlighet för en tredjedel av medlemsländerna att arbeta närmare, vilket möjliggör ett djupare samarbete med närliggande länder där rörligheten kan vara större tex. med våra nordiska och baltiska grannar. Yrken att utforska i första hand kan vara inom områden där kompetens saknas, inte minst inom ramen för den gröna och digitala omställningen.
- **Undersök om europeiskt yrkeskort (EPC)** kan utvidgas med fler yrken.
- Fortsätt det redan påbörjade arbetet med fokus på vidgad kompetensförsörjning genom **rekommendationer för erkännande av yrkeskvalifikationer från tredjeland**⁵³, inte minst med beaktande av utvidgningen och kan med fördel leda till konkreta åtgärder.
- **Minska dokumentationsbördan** för den enskilde genom att fortsätta det påbörjade arbetet inom ramen för SMET. Arbetet hittills har lagt en god grund men onödiga krav på dokumentation skapar alltjämt hinder på den inre marknaden.

⁵² [Årsrapport: Anmälningsproceduren enligt tjänstedirektivet under 2022 \(kommerskollegium.se\).](#)

⁵³ Rekommendation om erkännande av kvalifikationer för tredjelandsmedborgare väntas som en del av talang mobilitetspaketet den 15 november.

8 Fri rörlighet för personer

8.1 Prioritera pågående initiativ som stimulerar personrörlighet

Att den fria rörligheten för personer fungerar fullt ut är en hörnsten i unionsmedborgarskapet. Fungerande familjeliv, möjlighet till företagsetablering, kompetensförsörjning genom möjlighet att utöva sin yrkeskompetens i ett annat medlemsland stimulerar tillväxt och ger en mer produktiv, innovativ och därmed konkurrenskraftig inre marknad. I vårt arbete, inte minst genom Solvit-nätverket, ser vi försvårande omständigheter och hinder på personrörlighetsområdet som behöver undanröjas.

Rörlighetsdirektivet är den rättsliga grund som syftar till att uppmuntra utövandet av den fria rörligheten. Rapporter från kommissionen, parlamentets studier, en mängd överträdelseförfaranden och rättsfall från EU-domstolen samt Solvits erfarenheter visar dock på att direktivet inte är tillräckligt väl genomfört och att det inte tillämpas enhetligt i medlemsländerna.

Rekommendation:

- Det behövs ett **uppdaterat vägledande dokument** om den fria rörligheten för EU-medborgare och deras familjemedlemmar som tar hänsyn till nyttillkommen praxis på området. Kommissionen väntas publicera en vägledning på detta område i november 2023. Den kommande uppdateringen av det vägledande dokumentet behöver få stor spridning och följas av myndigheterna på nationell och lokal nivå för att säkerställa enhetlig tillämpning och korrekt efterlevnad av reglerna om fri rörlighet.

8.2 Tillgodose behovet av digitala instrument för ökad personrörlighet

Det finns en ökad efterfrågan på elektroniska id-lösningar som kan uppnå effektivitetsvinster och öka tillförlitligheten i hela EU, både inom privat och offentlig sektor. Att medlemsländer ställer olika krav på nationella id-kort och andra identitetshandlingar för att anse att en person säkerställt sin identitet är ett praktiskt problem som försvårar vardagen för både medborgare och företag som använder digitala tjänster.

Med en europeisk digital identitet (eID) skapas en möjlighet till ömsesidigt erkännande av nationella elektroniska identifieringssystem över de nationella gränserna. Det möjliggör för unionsmedborgare att identifiera sig själva online utan att behöva använda kommersiella leverantörers alternativ.

Med europeiska digitala identitetsplånböcker blir det möjligt för användaren att lagra identitets- och behörighetsuppgifter kopplade till den egna nationella digitala

identiteten. Dessa ska kunna användas bland annat för autentisering och för att skapa kvalificerade elektroniska underskrifter och stämplat. I praktiken innebär förslaget som nu prövas att alla medlemsstaterna ska kunna erbjuda den tekniska lösningen till medborgare och företag. Den digitala plånboken ska kunna samla och styrka alla identitetsanknutna uppgifter såsom exempelvis pass, körkort, vaccinationsbevis, recept, biljetter, intyg på din ålder eller på att du är firmatecknare.

Resultattavlan för den inre marknaden visar att det område som genererar flest klagomål till Solvit på personrörlighetsområdet kopplar till problem med samordningen av socialförsäkringssystemen, vilka motsvarade 67 procent av alla ärenden under 2022.⁵⁴ Ett vanligt hinder är den långa utredningstid det innebär för nationella myndigheter att samordna och därigenom bedöma till vilket lands lagstiftning på socialförsäkringsområdet en medborgare ska höra. Att detta kan utredas mer effektivt och skyndsamt så att en persons ekonomiska försörjning⁵⁵ kan säkerställas är grundläggande för att anse att samordningen fungerar och för att rätten till fri rörlighet fungerar för unionsmedborgare. Det gäller vid rörlighet för arbete såväl som vid bosättning i egenskap av medföljande familj.

För att stimulera en fortsatt rörlighet och tillvarata både tjänstesektorn och den digitaliserade ekonomins möjligheter, välkomnar vi de förslag till digitala lösningar på personrörlighetsområdet som kommissionen presenterat på senare tid. De tar hand om många praktiska utmaningar som medborgare ofta möter när de nyttjar sin fria rörlighet och genomförandet bör därför få fortsatt prioritet även i medlemsländerna.

Rekommendationer:

- Säkerställ och prioritera att den **europiska identitetsplånboken/EU:s digitala plånbok**, EUDI (European Digital Identity Wallet) genomförs i medlemsländerna. I syfte att underlätta fri rörlighet och undanröja verkliga hinder bör det redan påbörjade arbetet med att etablera den digitala plånboken prioriteras. Nationell samordning och it-mässig interoperabilitet av de digitala plånböckerna med de stora plattformarna bedöms viktigt för att säkerställa att förslaget kan bli verklighet.
- Säkerställ och prioritera genomförande av **det europeiska socialförsäkringskortet** ESSPASS (the European Social Security Pass). Systemet ska underlätta gränsöverskridande verifiering av socialförsäkringstillhörighet och därtill kopplade rättigheter och kommer påskynda möjligheten att få ersättning.

—

⁵⁴ SOLVIT | Single Market Scoreboard (europa.eu).

⁵⁵ I praktiken handlar det om rätten till grundläggande försörjning genom exempelvis familjeförmåner, pension, arbetslöshetsersättning eller ersättning för vårdkostnader i enlighet med den rätt som erbjuds av det nationella system man tillhör.

8.3 Återintroducera en servicefunktion för information och rådgivning om EU-rättigheter för privatpersoner och företag

Kommissionen har meddelat att *Ditt Europa Rådgivning*⁵⁶ upphör i mars 2024. Tjänsten har hanterat förfrågningar från privatpersoner och företag som fått personlig rådgivning om hur EU-rätten fungerar och hur rättigheter inom EU kan utövas. Tjänsten har inneburit en möjlighet att snabbt få uppdaterad och relevant information av nationella experter i olika medlemsländer med särskild kompetens inom EU-rätt. Även Solvit-nätverket har kunnat använda sig av rådgivningstjänsten för rättsliga frågor och de båda funktionerna har hänvisat frågor respektive problem till varandra. När den EU-övergripande tjänsten upphör går medborgare och företagare miste om en samordnad funktion på den inre marknaden som hittills besvarat cirka 25 000 förfrågningar årligen och även fungerat som rättsligt stöd till och därmed förbättrat Solvit-funktionen. Det finns en stor risk att upphörandet av informationstjänsten kommer sätta ökad press på det redan ansträngda Solvit-nätverket.

Rekommendation:

- **Återintroducera en kontaktpunkt eller servicefunktion för information och rådgivning** om EU-rätt för privatpersoner och företag i kommissionens regi. Om kommissionen anser att varje medlemsland ska behöva skapa en egen funktion, bör det bildas ett nätverk som leds centralt av kommissionen. Ett annat förslag är att de informella rättsliga svar ("Informal Legal Advice") som lämnas inom ramen för Solvits verksamhet samlas och synliggörs för att fungera som kunskapskälla för den tillskapade servicefunktionen.
- **Utforska möjligheterna att inrätta en chatbot-funktion** som ett komplement till en personlig service. Det möjliggör att enklare frågor från privatpersoner och företag kan besvaras snabbt (t.ex. via hänvisningar till relevant information på hemsidan). Mer komplicerade frågor ska kunna hänvisas till expertmyndigheterna på respektive ansvarsområde och samordnas via Single Digital Gateway (SDG), exempelvis gränsöverskridande frågor om samordning av sociala rättigheter eller frågor om utstationering av arbetstagare hänvisas till den europeiska arbetsmyndigheten, European Labour Authority⁵⁷ (ELA).

⁵⁶ [Ditt Europa – Rådgivning](#)

⁵⁷ [Home | European Labour Authority \(europa.eu\)](#)

9 Sätt inre marknaden i centrum för utvidgningsprocessen

Att bevilja kandidatstatus till Ukraina och Moldavien i juni 2022 skapade en ny impuls för EU:s utvidgning och ett behov av kritiskt tänkande och omformning av EU:s utvidgningspolitik. Denna process rymmer många utmaningar, som till exempel diskussioner om reformer av beslutsfattandet inom EU, metodjusteringar i själva anslutningsprocessen och hänsyn till geopolitiska faktorer.

Följande rekommendationer försöker inte ta itu med alla dessa utmaningar, utan avser snarare att lägga fram specifika förslag som fokuserar på integration med den inre marknaden. Vi tror att detta kan spela en viktig roll för att öka effektiviteten i utvidgningsprocessen och därmed möta några av utvidgningspolitikens utmaningar.

Nya och pågående anslutningsprocesser har visat på risken för utdragna förhandlingar där politiska faktorer tenderar att överskugga den tekniska karaktären hos EU-anslutningsprocessen utan några tydliga och omedelbara fördelar för kandidatländerna. Kandidatländerna går därmed miste om de ekonomiska vinster som ett EU-medlemskap innebär, då studier av tidigare EU-utvidgningar har visat på betydande och långvariga effekter på ekonomisk tillväxt.⁵⁸ Effekterna förefaller vara starkare för de länder som hade en relativt låg utvecklingsnivå vid anslutningstillfället.⁵⁹ Det finns också ett tydligt samband mellan tillväxteffekten och vissa specifika faktorer som associeras med EU-medlemskapet, som till exempel en ökad grad av ekonomisk frihet, förbättrad samhällsstyrning, marknadsreformer och förbättringar i den institutionella miljön.⁶⁰

Handelseffekten för de länder som gick med efter 2004 uppgick enligt en studie till nästan 300 procent, dvs. handeln med de ursprungliga medlemsländerna nästan tredubblades.⁶¹ Det finns också indikationer på att EU-medlemskapet ledde till en förändring av exportstrukturen hos de anslutande länderna, i riktning mot mer högteknologiska produkter.⁶²

En förnyad utvidgningsprocess som stöds av integration på den inre marknaden kan ge konkreta resultat, skapa incitament för reformer i kandidatländerna och samtidigt stödja ekonomisk utveckling och handel med EU.

⁵⁸ Se till exempel Rapacki & Prochniak (2019), Hagemajer et. al. (2021) och Cieslik & Turgut (2021).

⁵⁹ Hagemajer, J. et. al. (2021). "Economic impact of the EU Eastern enlargement on New Member States revisited: The role of economic institutions". *Central European Economic Journal*, 8(55), pp 126-143

⁶⁰ Rapacki, R. & Prochniak, M. (2019). "EU membership and economic growth: empirical evidence for the CEE countries," *European Journal of Comparative Economics*, Cattaneo University (LIUC), vol. 16(1), pp 3-40.

⁶¹ Kommerskollegium (2018). "Economic integration works: the trade effects of regional trade agreements". ISBN: 978-91-88201-42-3

⁶² Hornok, C (2010). "Trade-Enhancing EU Enlargement and the Resurgence of East-East Trade". I *Oesterreichische Nationalbank, Focus on Economic Integration*, Q3/10, Wien.

Rekommendationer:

- **Skapa en modell för kandidatländerna att gradvis integreras** på den inre marknaden parallellt med utvidgningsprocessen och anslutningsförhandlingarna. Här skulle inspiration kunna hämtas från hur det europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) fungerar. Det skulle ge omedelbara och påtagliga fördelar för både medborgare och företag samtidigt som institutionell kapacitet byggs upp och nationella reformer främjas. Det skulle fungera som en grundplåt för en djupare integration i Europeiska unionen och ett "anslutningsverktyg".
 - Konkret kan detta uppnås genom att **uppdatera och uppgradera associeringsavtalen/stabiliserings- och associeringsprocessen/djupgående och omfattande frihandelsavtal (DCFTA)** som är utformade för att underlätta integrationen på den inre marknaden och tillnärmandet av EU.
 - Uppdateringar när det gäller omfattningen av dessa associeringsavtal, som tar hänsyn till den senaste tidens utveckling av inre marknadsregelverket samt starkare och närmare samarbetsmekanismer mellan EU och kandidatländerna skulle kunna införas. Inspiration kan också komma från EES-avtalet som inkluderar institutioner som tillhandahåller förtroendeskapande styrningsmekanismer och homogen tolkning samt en dynamisk integration av den inre marknaden, tex genom deltagande som observatörer i till exempel lagstiftning eller policyutveckling.
 - Fokus bör ligga på **kapacitetsutveckling** inom institutionerna i form av utbildning av tjänstemän eller modernisering av statliga myndigheter för att öka kunskapen om genomförande av EU:s regelverk och inrättande av inre marknadsfunktioner, kontaktpunkter osv. EU:s nationella experter har goda förutsättningar att stödja kandidatländerna i detta arbete.

10 Övriga frågor

Då inre marknadsregelverket är brett och inbegriper flera departement och myndigheters ansvar, exempelvis inom områdena för konkurrens-, konsument-, upphovsrätt, upphandling och digitala frågor skulle det vara värdefullt med ett gemensamt utbyte om hur Sverige ser inre marknads utveckling framöver. Vi har i vårt arbete med dessa rekommendationer blivit uppmärksammade på utmaningar på den inre marknaden som ligger utanför vår kärnverksamhet och som vi inte har haft möjlighet att analysera djupare. Nedan nämner vi några av dessa.

- Undersök behovet av en **EU gemensam upphovsrättslagstiftning**. Upphovsrättslagstiftningen består idag av både EU-rätt och nationell rätt. Många olika regelverk hämmar rörligheten för företag inom tjänsteområdet, inte minst digitala tjänster där stora delar har upphovsrättsskyddat innehåll. En gemensam upphovsrättslagstiftning skulle kunna bidra till ökad tjänsterörlighet.
- Marknaden för telekomtjänster är fortfarande fragmenterad inom EU. ECIPE konstaterade t.ex. nyligen i en rapport att EU inte har ”en enhetlig marknad för mobiltelekommunikation, vilket till exempel hindrar utbyggnaden av bredband och 5G i medlemsstaterna”. Skälen till fragmenteringen är mångfasetterade och kräver fördjupad analys, men vi bedömer att **reformer som syftar till en gemensam marknad för telekomtjänster** inom EU skulle öka incitament för investeringar och ytterst stärka förutsättningar för digitalisering och tillväxt. Området ligger utanför vår kärnverksamhet men vi lyfter den här för att betona dess centrala roll för digitaliseringens infrastruktur.
- På motsvarande sätt finns det andra digitala tjänster av infrastrukturkaraktär, som ligger utanför vårt ansvarsområde men som vi ändå bedömer är strategiskt viktiga ur ett produktivitets- och konkurrenskraftsperspektiv, såsom **inrättandet av en europeisk digital identitet** som syftar till att möjliggöra EU-gemensamma tjänster för e-identifikation och e-signaturer.
- Många aktörer vittnar om **svårigheten i att tillämpa GDPR**. Kommissionen behöver se över hur regelverket kan göras mer tydligt och lättbegripligt för dess tillämpare.
- Flera aktörer vi träffat beskriver **kompetens och utbildningsförsörjningen** som en av de största utmaningarna under de kommande åren givet den gröna och digitala omställning som görs både i Sverige och EU. I november väntas kommissionens ”Talent Mobility Package” som förhoppningsvis kan bidra i rätt riktning.
- **Välfungerande transportsystem** inom och utanför EU är en förutsättning för tillväxt, attraktivitet och konkurrenskraft. Några aktörer vi mött lyfter behovet av att intensivera EU- arbetet med transporter, särskilt tågbanor på den inre marknaden för att möta de satsningar som görs inom den gröna och digitala omställningen.

- **Behovet av att fler svenskar arbetar i EU- institutionerna** för att bl.a. få en ökad dialog och förståelse för svenska förutsättningar.

Ärendet har avgjorts av generaldirektör Anders Ahnlid i närvaro av enhetschefen Agnès Courades Allebeck, ämnesråden Anna Graneli, Heidi Lund, Lena Nordquist, Anna Sabelström och utredarna Karin Atthoff, Nikita Feiz, Waltraud Heinrich, Cyrille Hugon, Charlotte von Mentzer, Katarina Paul, Hanna Pettersson, Jasmin Saleh, Anastasiia Shtanieva, Vanessa Zanetti och Ann Lindh, föredragande.

Anders Ahnlid

Ann Lindh